

**ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ**

**ЗАПОРІЗЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

**ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ
ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ:
ПРОБЛЕМИ І ПОШУКИ**

Збірник наукових праць

ВИПУСК 25

**КИЇВ-ЗАПОРІЖЖЯ
2002**

навчальними та науковими закладами Німеччини - Баварська школа готельного і ресторанного сервісу.

Ефективність цих зв'язків можна простежити на прикладі здійснення спільного українсько-німецького Проекту "Модернізація професій готельної і ресторанної справи". За участю і матеріально-технічною допомогою німецької сторони в Комплексі відкрито модельний центр "Навчально-виробничий ресторан, бар, лабораторія-кухня", розпочато підготовку спеціалістів за новою спеціальністю "Комерсант готельної і ресторанної справи", створено навчально-методичний комплекс цієї спеціальності. За останні два роки 44 викладачі пройшли стажування в Німеччині в рамках даного Проекту. Завершується робота по створенню навчального готелю, навчально-виробничої студентської туристської фірми.

В реалізації цього проекту творчо запозичені елементи найкращої німецької методики підготовки фахівців туристського, готельного і ресторанного сервісу (офіціанти, кухарі, кондитери, бармени, сомельє, буфетники, покоївки, кондитери, комірники, швейцари, портьє, секретарі-референти, операціоністи і т.п.).

Практичному збагаченню змісту освітньо-навчального та науково-дослідного процесів сприяє створена в КУТЕПі за сприянням Освітнянської, Наукової і Культурної Організації ООН кафедра ЮНЕСКО "Гуманітарної освіти та культурного туризму: За мир і розвиток".

Розвиваючи міжнародні зв'язки вищих шкіл різних країн у сфері викладацької та наукової роботи, необхідно запобігати процесу "переливання розуму" від країн, що розвиваються, до розвинутих країн, необхідно створювати умови для такої практики, щоб кваліфіковані людські ресурси, вчені та дослідники з високим рівнем підготовки через певний час поверталися до своїх країн.

Таким чином, гуманізація вищої освіти є одним з найважливіших засобів гуманізації всієї сукупності суспільних відносин, виживання і розвитку глобального співтовариства у сучасному надскладному світі, виконуючи функцію своєрідного пускового механізму для подальшої гуманізації як окремого соціуму, так і глобальної спільноти.

С.Є.КАМАРАЛІ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ГУМАНІЗАЦІЇ ЛІЦЕЙСЬКОЇ ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМІ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Сьогодні, коли здійснюються багатопланові пошуки шляхів модернізації національної системи освіти, визначаються перспективи її розвитку, стає об'єктивною потреба в розробленні нетрадиційних підходів до визначення змісту, форм і методів організації учбового процесу в закладах різного типу з урахуванням мети і специфіки діяльності кожного з них. Ці проблеми викликають пильну увагу з боку вчених філософії освіти, які пропонують різноманітні шляхи реформування теоретично-методологічних засад педагогіки.

Педагоги країн, що стали на шлях демократизації суспільства, вважають, що освіта є не лише виявом гуманізму, але і його продуктом, основним засобом

існування і розвитку в реальному житті. На школу покладено не тільки дидактичну функцію, а й передусім значне інтеграційне й програмно-виховне, соціально-культурне завдання. Поява і перше застосування ядерної зброї означало, що людство вступило в такий новий принциповий етап свого розвитку, який потребує докорінних змін усієї його діяльності. До недавнього, зміст тоталітарної освіти підпорядковувався офіційній ідеології та соціальним вимогам, він був досить абстрактний і розмитий як у плані розвитку почуттів, так і з погляду наукової цінності. Знання мали здебільше розрізнений характер, не піддавалися аналізу й синтезу, розумінню в цілому. Пам'ять учнів переважувалася численними деталями, які погано запам'ятовувалися. Великого значення надавалося когнітивній діяльності, особливо різноманітним вербальним формам та репродукції знань. Практична і особливо творча діяльність були не достатні. За цих умов використання нових тем чи предметів для посилення так званих гуманістичних складових змісту освіти було швидше частковим, формальним заходом.

У справі гуманізації національної освіти велику роль відіграє історія, як наука, що виховує майбутнє України. При створенні ліцейської історичної освіти враховувалось чимало складових: потреби суспільства, держави, специфічність навчання історії, загострення глобальних проблем людства тощо.

Під поняттям “гуманізація” освіти в ліцеї розуміється не тільки “олюднення”, наближення освіти до людини і її природи, створення всіх умов для того, щоб кожний ліцейст міг розвинутися в особистість, а й демократизація, перманентність, участь у проектуванні власного освітнього шляху. Досвід провідних європейських країн свідчить, що навчання історії розглядається як важливий фактор стабільності, єдності суспільства, утвердження національної самосвідомості. Шкільна практика європейського співтовариства підтверджує, що історія не може бути фрагментарною і розлиutoю з огляду на значення історичного знання для інтелектуального і морального становлення особистості, розвитку її самоусвідомлення і потреб у громадській самореалізації, неможливості формування в учнів цілісної картини світу, розуміння ролі і власного місця в ньому поза історичним контекстом.

Тому перед педагогами-істориками ліцею поставлені такі завдання: формувати філософське розуміння походження світу, його закономірностей і взаємозв'язків; розвивати нове гуманістичне бачення різноманітностей світу, новий тип діяльності, що сприятиме забезпеченню рівноваги в системах “людина – суспільство”, “людина – культура”, “людина – людина”; сприяти розвиткові інтересу сприймання й поваги до культурних надбань народів світу, а також прагнення зрозуміти суттєві особливості цих культур; формувати в ліцейстів розвинуте критичне мислення, здатність виробити власний погляд і виявляти толерантність до поглядів інших; розвивати вміння творчо працювати, розв'язувати, насамперед, нестандартні ситуації, проблеми, прогнозувати ситуації тощо.

Нова соціокультурна орієнтація освіти виступає основою нового підходу до викладання історії. Метою навчання історії можна вважати формування історичної свідомості як однієї з найважливіших умов успішної адаптації та самореалізації особистості в сучасній соціокультурній ситуації.

На думку ліцейських педагогів, пошук педагогічних прийомів відображення людського існування в учбовому процесі вимагає ретельного вивчення не лише історії, а й філософських течій, які відбивають життя до смерті, процес пошуку місця людини в світі. І в цьому, безперечно важливу роль відіграє гуманізація освіти, яка сприяє вдосконаленню життєвого шляху людини, що охоплює широку палітру її ставлення до природи, суспільства й самої себе. У руслі обраного істориками ліцею напряму гуманізації ліцейцям пропонуються різноманітні форми навчання. Пропонуємо до розгляду деякі з них.

Філософський стіл. Його мета: викликати інтерес у ліцейців до глибокого вивчення основ філософії, історії, літератури; пропагувати досягнення вітчизняної та світової науки; закласти основи формування особистості, створити атмосферу бажання стати нею, спрямувати учня на шлях самопізнання, саморозвитку; зустріч педагога і учня як особистостей на рівних, як форма поваги до молодого покоління, його світогляду; творче переосмислення певних наукових знань; розвиток комунікативних і риторичних навичок.

Учасники: ліцейсти, вчитель, куратор, запрошені, викладачі відповідних кафедр університету, залежно від обраної теми, психолог.

Тематика філософських столів може бути різною, залежно від завдання, яке ставить вчитель історії:

а) поглиблене вивчення та закріплення програмної теми;

б) визначення загальнолюдських пріоритетів та розвиток гуманістичного світогляду.

Пропонуємо можливу тематику філософських столів: “Загальнолюдські та національні цінності”; “Філософські погляди М.Грушевського”; “Національно-культурне відродження України (останнє десятиліття ХХ століття)”; “Автокефалія української церкви як вихід з духовної кризи молоді”; “Суспільство має обов’язок піклуватися про малозабезпечених. Історія соціальних програм у новітні часи в світі”.

По закінченню дискусії вчитель повинен підбити підсумки, визначити основні точки зору учасників з теми, але не робити наголос на власній, відмовитися від авторитаризму, зупинитися на невизначенні, щоб дати змогу дитині обмірковувати у подальшому тему, творчо її розвивати.

Значної уваги педагогами ліцею надається методам роботи з обдарованими дітьми, що спрямовані на культивування особистості дитини, тобто поваги до особистості, виховання її внутрішньої гідності.

Організований на цих принципах навчально-виховний процес закладає основу виховання етнічних норм особистості та міжлюдські взаємини, що ґрунтуються на повазі громадських прав і загальнолюдських моральних цінностей. Основні людські і громадські права в демократичному суспільстві дає людям влада, їх гарантує конституція та інші документи. Ліцей має навчити учнів поважати і використовувати ці права, навчити їх розв’язувати проблеми, виявляти толерантність, співпрацювати з іншими народами. Вчителі намагаються підтримувати гідність дитини з раннього віку, створюючи певні засади моральної поведінки. Відповідно, суспільство повинно виявити більше

довіри вчителів. Треба оприлюднити стосунки “вчитель – учень”, підвищити відповідальність учнів за наслідки своєї роботи. Джерело моральної сили людини міститься в ній самій – це основна передумова самотворення особистості. Джерелом її переконань не є зовнішній примус, а голос її свідомості, її особиста моральна відповідальність. Тому важливе місце в навчальному процесі надається прес-конференціям за тематикою глобальних проблем людства.

Прес-конференція “Планета Земля – без’ядерна зона. Україна і питання роззброєння.” Її мета: поширення знань з міжнародного права, теорії зовнішньополітичної діяльності, демократичних відносин; з проблем громадянської освіти, прав людини; розкрити поняття “роззброєння та міжнародна безпека” як комплекс глобальних проблем; розглянути взаємвідносини в системі “українське суспільство – міжнародне суспільство”: вивчити взаємодію і взаємозв’язок України з країнами Західної Європи; формувати вміння у ліцеїстів вільно оперувати політологічною термінологією та розробляти наукові основи раціонального використання науки та техніки як у контексті безпеки України, так і у глобальному масштабі; створити умови нестандартних ситуацій, які б спонукали до пошуку дій у колективі, імітували реальну ситуацію спілкування і надавали навичок дискусії в межах конкретної ситуації; розвивати у учасників комунікативні навички та підвищувати зацікавленість міжнародною освітою, незалежно від державних кордонів шляхом сприяння діалогу молоді.

Обладнання: столи у формі кола, у центрі якого прапор ООН, біля кожного учасника – прапор його країни і картка з ім’ям. Окремо – стіл для експертної комісії.

Учасники: викладачі університету, вчителі історії, географії, іноземної мови, “журналісти”, “фоторепортери”.

Основа підготовчого етапу – вивчення історії та політики кожної країни-учасниці, її участь у вирішенні поставленої загальної проблеми. Можна запропонувати такий план дослідження: політична структура; культурні фактори; географія; економіка; оборона; погляди на світові проблеми; історія. В ході дебатів більшу кількість балів отримує та країна, більшість положень проекту резолюції, які увійшли до загального тексту резолюції конференції.

Пропонуємо до розгляду теми прес-конференцій, що були проведені в ліцеї на базі історичного профілю: “Етапи міжнародного визнання України”; “Проблеми конверсії та гарантії збереження територіальної цілісності держав, що роззброюються”; “Соціально-економічні проблеми старіння нації та шляхи подолання демографічної кризи в Україні”; “Проблеми реструктуризації та розвитку монопромислових регіонів, створення енергозберігаючих технологій в світі, місце України в цьому процесі”; “Проблеми забруднення навколишнього середовища як джерело демографічної кризи в Україні”; “Тоталітаризм і демократія – боротьба і єдність протилежностей”.

У ході підготовчого етапу конференції вчитель не диктує учневі мету, а збуджує його до того, щоб сам ставив її перед собою, керуючись внутрішніми потребами. Реалізація цієї мети – основа виховання і навчання. Як уже зазначалось, якщо постійно керувати учнем, тобто планувати його діяльність,

контролювати й аналізувати її результати, він ніколи не навчиться самостійно мислити і діяти.

Як же виховувати особистість не виховуючи? Треба культивувати успіх. Людина не може існувати без нього, бо незалежно від його характеру він сприяє її життєвому самоствердженню. Важливо виявити цінність досягнень кожної в тому чи іншому виді діяльності, визначити рівень її вимог і далі стимулювати її наступні успіхи. Якщо дитині самостійно вдається досягти успіху, в неї будуть всі шанси досягти успіху у дорослому житті. Ще один напрям педагогічної діяльності вчителів історії в ліцеї – підвищення конкурентоспроможності кожного в умовах суворої вимогливості суспільства до відповідної соціальної пристосованості, до її функціональних можливостей – це повсякденна реальність сучасної цивілізації. Виховання соціальної відповідальності – складне виховне завдання, що відповідає інтересам особистості, завдання з позиції її відповідальності перед собою як суб'єкта громадянського суспільства. Виконати це завдання стало можливим для ліцейських педагогів лише навчившись гнучкості, нестандартності мислення. Цінними для вчителя стають: гостре почуття нового, відмова від консерватизму, готовність до перегляду звичної педагогічної філософії.

Вчитель історії в стінах ліцею моделює майбутнє суспільство. Діти мусять практикуватися у входженні в соціальне середовище. Реалізація педагогічного задуму неможлива без розвитку вмінь слухати, чути й розуміти учня, організовувати з ним діалог, дискусію, конструктивно критикувати. Виконуючи на перших стадіях роботи розпорядження вчителя, учні, зрештою, стають самоврядними і звертаються по допомогу до старших тільки в особливих випадках. Дуже корисною та ефективною формою роботи з учнями в цьому напрямку виявилася організація на базі історико-філологічного класу ліцею прес-діалог клубу.

Його мета: розвинути інтерес до подій, що відбуваються у світі в галузі культури, політики, економіки, спорту тощо; розширити світогляд; сформувати вміння аналізу світових подій; виробити навички спілкування з аудиторією, вміння грамотно і психологічно вільно вести діалог, захищати власну точку зору; відчувати себе гідною особистістю.

Одна з головних умов успіху роботи “Прес-діалог клубу” – злагоджена робота ліцеїстів і вчителів. Слід намагатися, щоб якомога більше учнів взяли участь у цій роботі, стали *авторами-виконавцями*. Такий тип сприймання світових подій та їх обговорення в середовищі одноліток має надзвичайну силу в боротьбі з пасивністю у вихованні усвідомленості свого існування, відчуття причетності до міжнародного життя. Підготовчий процес розвиває творчі можливості, об'єднує дітей і дорослих загальними роздумами, хвилюваннями, їх співпраця сприяє взаємному вихованню та самовихованню дорослих і дітей.

Широке використання принципу інтегрованого підходу до формування ліцейської освіти дає суттєві результати. Охоплюються всі рівні знань – про навколишнє середовище, ментальність, транскультурні, глобальні, міжнародні, державні й суспільні зміни. Центром змісту освіти в ліцеї стали найсуттєвіші для життя людини знання – комунікація, пошук і оброблення інформації, розв'язання нагальних життєвих проблем, пізнання себе та інших людей,

уміння берегти природу, її значення для життя, власний саморозвиток. Таке розуміння світу закладає фундамент особистого ставлення до природи і не ставить людину поза природою, вважає її органічною частиною цієї природи, мікрокосмосу. Фундаментом змін у педагогічних посадах стала критична переоцінка досвіду. Ще досі освіту розуміли переважно як процес засвоєння нормативних знань з основ наук. Ліцей намагається дати дитині можливість засвоювати здобутий життєвий досвід, підтримувати природний потяг до знань, вільно формувати питання, допомагати шукати відповіді, вчити навчатися оцінювати інформацію, глибше і ефективніше проживати своє життя; використовувати можливості та обмеження, соціальний досвід та індивідуальні особливості.

О.А.КОЛОСКІНА

СУТНІСТЬ ТА МЕХАНІЗМИ ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ТА САМОСВІДОМОСТІ

В умовах розбудови України як суверенної держави перед школою стоїть складне і відповідальне завдання - виховати високоморальне, національно свідоме підростаюче покоління, патріотів своєї Батьківщини, спадкоємців і продовжувачів національних традицій.

Педагогічні колективи освітніх установ України здійснюють це насамперед в процесі оволодіння учнями культурою літературної мови української нації як на уроках, так і в позакласний час [1,с.3].

Хотілося б привернути увагу лише до однієї проблеми виховання, а саме до виховання національної свідомості. Актуальність названої проблеми начебто не потребує особливих доказів, але це для тих, хто усвідомлює значущість цього феномену для становлення та розбудови суверенної України. Як стверджують вчені, рівень духовного розвитку суспільства визначається рівнем розвитку кожного громадянина. Суспільна свідомість людей складається з громадської, політичної, ідеологічної, правової, економічної та національної свідомості. Всі згадані складові повинні гармонійно взаємодіяти між собою. Складовою національної свідомості виступає національна самосвідомість, тобто усвідомлення кожною людиною себе як представника певної нації, носія національної культури та історії. Національна самосвідомість може бути основою для виховання та формування людини як члена демократичної держави тільки в тому разі, якщо основою її виступають високоморальні принципи, які ґрунтуються на загальнолюдських моральних цінностях.

Психологічні основи моральної свідомості спираються на філософське вчення про те, що життя є формою та процесом існування матерії, а буття – це спосіб забезпечити це існування, тобто забезпечення необхідних матеріальних та духовних благ для задоволення потреб кожного індивіда. У свідомості людини однією з комбінацій інстинкту особистого самозбереження є прагнення кожного індивіда зберегти недоторканими всі основні складники своєї особистості як фізичні, так і духовні. Цей інстинкт змушує людину боротися проти голоду, що загрожує його життю, проти фізичного насильства, яке загрожує знівечити природну форму його типу, і проти насильства морального, яке

З М І С Т

М.К.ВАЙНОВСЬКА ДУХОВНІСТЬ – ФУНДАМЕНТ ТВОРЧОСТІ	3
Л.В.БАТЛИНА НОВАЯ ПАРАДИГМА НАУЧНОГО ПОЗНАНИЯ – ПРОБЛЕМА АКТУАЛЬНАЯ	7
А.С.ПОНОМАРЕВ, М.В.ФОМИНА ФИЛОСОФСКИЙ АНАЛИЗ ОСНОВНЫХ АСПЕКТОВ ПРОБЛЕМЫ СОДЕРЖАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ	12
В.К.ФЕДОРЧЕНКО ГУМАНІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ІМПЕРАТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ	16
С.Є.КАМАРАЛІ ОКРЕМІ АСПЕКТИ ГУМАНІЗАЦІЇ ЛІЦЕЙСЬКОЇ ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМІ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ	21
О.А.КОЛОСКІНА СУТНІСТЬ ТА МЕХАНІЗМИ ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ТА САМОСВІДОМОСТІ	26
Н.Г.ПРОТАСОВА ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ У СФЕРІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ	31
В.В.ОЛІЙНИК НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДИРЕКТОРІВ ПІТНЗ	35
О.О.ПАВЛЕНКО СУЧАСНА НЕПЕРЕРВНА ОСВІТА: ПОШУКИ НОВОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ	43
С.О.ШЕВЧЕНКО МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ І ФУНКЦІЙ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО- ПЕДАГОГІЧНИМИ СИСТЕМАМИ – НЕОБХІДНА УМОВА РОЗВИТКУ ОСВІТИ	47
В.Ф.ПЕТРОВ ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА МОДЕРНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНОЮ СЕРЕДНЬОЮ ОСВІТОЮ В РЕГІОНІ	50
Ю.А.РОМАНЕНКО РЕГІОНАЛЬНІ ЦЕНТРИ МОНІТОРИНГУ ОСВІТИ УКРАЇНИ	56
О.М.ЕЛЬБРЕХТ ТЕХНОЛОГІЯ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ З ПОГЛИБЛЕНИМ ВИВЧЕННЯМ ПРЕДМЕТІВ ГУМАНІТАРНОГО ЦИКЛУ	60

В.Л.ЛОГВИН ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ МАРКЕТИНГ ЛИЦЕЯ: СУЩНОСТЬ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	64
О.М.КАСЬЯНОВА ПЕДАГОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ СУЧАСНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	69
А.Г.РОМАНОВСКИЙ, Ж.Б.БОГДАН ПСИХОЛОГО-ДИАГНОСТИЧЕСКИЙ ИНСТРУМЕНТАРИЙ ВЫЯВЛЕНИЯ ЛИЧНОСТНЫХ КАЧЕСТВ ПОТЕНЦИАЛЬНЫХ РУКОВОДИТЕЛЕЙ.....	72
Т.Г.СИДОРЧУК НАУКОВЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ КЕРІВНИЦТВО АСПІРАНТАМИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ	76
Н.Ф.ДЕНИСЕНКО СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	79
В.О.МИКИТЮК ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА В ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ-ЮРИСТІВ	85
Г.И.МОЛЧАНОВА ВОЗМОЖНОСТИ САМОРЕГУЛЯЦИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ПОВЕДЕНИЯ СТУДЕНТОВ В ПРОЦЕССЕ РАЗЛИЧНЫХ ТИПОВ ОБУЧЕНИЯ	88
И.Г.МАКСИМЕНКО ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНЫХ УМЕНИЙ.....	92
А.З.СКИРКО ТЕХНОЛОГИЯ ПЕДАГОГИКИ СОТРУДНИЧЕСТВА КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО МАСТЕРСТВА УЧИТЕЛЯ.....	96
С.М.АМЕЛІНА ФОРМУВАННЯ ДІАЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	98
М.В.ЭЛЬКИН ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ	101
О.Б.ПЛОТНИКОВА ІНОЗЕМНА МОВА У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ.....	105
С.КАЛАУР ГЕНЕЗИС ОЦІНКИ ТА ЇЇ РОЛЬ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ.....	110

І.В.ШИМАНОВИЧ ПЕДАГОГІЧНЕ СТИМУЛЮВАННЯ САМОВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ	115
Т.Ф.КАЛИНИЧЕНКО СВОБОДНОЕ ВОСПИТАНИЕ И САМОРЕАЛИЗАЦИЯ ЛИЧНОСТИ.....	118
А.Л.СТЕБЛЕЦЬКИЙ МІРА ПЕДАГОГІЧНОГО ВПЛИВУ В УМОВАХ МОДУЛЬНО- РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ	124
К.Ж.ГУЗ ДО ПОНЯТТЯ «СИСТЕМА», «СИСТЕМНИЙ ПІДХІД».....	127
В.І.МІРОШНИЧЕНКО МОДЕЛЬ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ ШКОЛИ.....	132
Т.Л.ШЕПЕЛЕНКО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ У СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН.....	136
В.В.ЗАРИЦЬКА ДОСЛІДЖЕННЯ ГОТОВНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ	140
С.М.БОЙКО ПРИЧИНИ ТА ЧИННИКИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА	144
Л.Г.ЧУЧА АНАЛІЗ РОБОТИ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ	148
І.В.ДОНОВСЬКА ВПЛИВ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА НА ФОРМУВАННЯ САМОПІЗНАННЯ, САМОВИХОВАННЯ І САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ УЧНІА	153
Е.О.ЮХНО СОЦИАЛЬНАЯ АКТИВНОСТЬ ЛИЧНОСТИ СТУДЕНТА КАК ФАКТОР ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ	157
Г.В.КАШКАРЬОВ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ РОБОТИ З УЧНІВСЬКОЮ МОЛОДДЮ В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ	161
В.В.КОСТЮК ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ	165

Л.В.ЛАЗОРЕНКО ПРОГРАМА “ЮНІОР-ІНФОРМ” ТА ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ КЛІЄНТІВ ЦЕНТРУ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ ДЛЯ МОЛОДІ	167
Ю.М.КАЗАКОВ ТЕЛЕБАЧЕННЯ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ІНСТИТУТ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ.....	171
В.В.ВАСИЛЬЄВ, Т.А.ЗАЙЦЕВА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНИХ НАПРЯМКІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В РЕГІОНІ.....	175
Н.О.МАМАЙ СТВОРЕННЯ СЛУЖБИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИМ ДІТЯМ В УМОВАХ ІНТЕРНАТНОГО ЗАКЛАДУ.....	181
Ю.А.ГАПОН ПРАЦЯ, СПОЖИВАННЯ І ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	185
Т.П.ГОЛОВАНОВА ПРЕДПОСЫЛКИ И ОСНОВАНИЯ МЕТОДОЛОГИИ ГЕНДЕРНОГО ВОСПИТАНИЯ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ	193
О.А.ІГНАТЮК ТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА ТА УМОВИ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ.....	196
А.Г.БРАТЧИК СТУДЕНТСЬКІ КЛУБИ ЗА ІНТЕРЕСАМИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ АГРАРІЯ.....	199
Н.Г.КАЛАШНИК ЕСТЕТИЧНІ СМАКИ І ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФСЬКОЇ РЕФЛЕКСІЇ.....	202
Г.В.ГОРБУЛИЧ ХУДОЖЕСТВЕННО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ ЭСТЕТИЧЕСКОГО КАТАРСИСА	207
Я.В.СОПИНА ФОРМИРОВАНИЕ ЭСТЕТИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНТОВ МУЗЫКАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ФАКУЛЬТЕТОВ В УСЛОВИЯХ ВНЕАУДИТОРНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	211
Л.П.ТКАЧЕНКО ЗМІСТОВИЙ КОМПОНЕНТ НАВЧАННЯ РИТОРИКИ У ПЕДАГОГІЧНОМУ ВУЗІ.....	213
Н.П.ВОЛКОВА СТАНОВЛЕННЯ ОРАТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ЗА ЧАСІВ АНТИЧНОСТІ	217

Л.Д.ЗЕЛЕНСЬКА ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ Д.І.БАГАЛІЯ	222
В.В.ВОРОЖБИТ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ЯК НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА У ПОЧАТКОВИХ ШКОЛАХ СЛОБОЖАНЩИНИ (КІНЕЦЬ ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.)	225
І.П.АНОСОВ АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ТВОРЧОСТІ Г.СКОВОРОДИ І М.ГОГОЛЯ	228
А.П.КАРАСЕВИЧ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В СІМ'Ї: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	233
О.Л.ХРОВОВА ПРОБЛЕМА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У «НЕТИПОВИХ» СІМ'ЯХ США	238
С.О.ЧЕРКАСОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОПРОФЕСІЙНОГО І ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗА КОРДОНОМ	240
В.Л.БАГДАСАРЯН НАПРЯМИ ВИВЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ	242
Я.М.БЕЛЬМАЗ РОЗВИТОК ТА СТАНОВЛЕННЯ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В США	247
О.А.ХАЛАБУЗАР ПСИХОЛОГІЯ НАВЧАННЯ МОВАМ ТА ЇЇ СПЕЦИФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ	252
Н.В.ВОЛОДИНА КОМУНІКАТИВНА НАПРАВЛЕНІСТЬ ПИСЬМЕННОЇ РЕЧІ	255
Д.В.АЛФІМОВ ІННОВАЦІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ПРИВАТНОМУ ЛІЦЕЇ	259
Н.М.ЛОСЄВА ПОШУКИ ШЛЯХІВ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ	263
В.В.ВОЛКОВА ПРОБЛЕМНІ СИТУАЦІЇ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ ТВОРЧОСТІ СПЕЦІАЛІСТА-МЕНЕДЖЕРА	267
К.І.КРУТІЙ ГРАМАТИЧНИЙ АСПЕКТ МОВЛЕННЕВОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ДОШКІЛЬНИКА ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ	269

Г.О.ЛАМЕКІНА ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У ПРАКТИЦІ РОБОТИ ВЧИТЕЛІВ.....	273
М.В.КОЧЕНГІНА СИНТАКСИЧНІ ВПРАВИ В АСПЕКТІ МЕТОДИКИ ЗБАГАЧЕННЯ МОВЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ СКЛАДНИМИ РЕЧЕННЯМИ (НА ПРАКТИЦІ ШКІЛ З РОСІЙСЬКОЮ МОВОЮ НАВЧАННЯ).....	277
Н.В.САЕНКО ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КОММУНИКАТИВНОГО ПОДХОДА В РАБОТЕ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКИХ ВУЗОВ С ИНОСТРАННОЙ ПЕРИОДИКОЙ.....	283
А.І.ДЗУНДЗА РОЛЬ МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ГОЛОВНИХ КОМПОНЕНТІВ МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ.....	287
К.І.ПРИХОДЧЕНКО ІНТЕГРАЦІЯ В СИСТЕМІ РОБОТИ УЧИТЕЛЯ ЯК РОЗВИВАЮЧИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ.....	291
О.І.МАРМАЗА ДІЛОВА ГРА У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ.....	296
Н.Л.ГОРБАЧ ТРЕНІНГ ЯК ФОРМА ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ДО МІЖКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПРИ ВИКОНАННІ МИРОТВОРЧОЇ МІСІЇ	300
О.В.ВАРЕЦЬКА ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ПОТРЕБ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ЕКОНОМІЧНОГО ВИХОВАННЯ	303
С.М.РЕЗНІК РОЗВИТОК НАВИЧОК РОЗУМІННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ЯК ВИРІШАЛЬНИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ГУМАНІТАРНО- ТЕХНІЧНОЇ ЕЛІТИ.....	308
М.І.ШЕРМАН, І.Є.УДОВІЧЕНКО ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНІ ВИМОГИ ДО ТЕСТОВИХ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ.....	311
Л.В.САКУН ПРОБЛЕМИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ У СВІТІ.....	315
Л.Г.БУДАНОВА (NAPLEX) ФАРМАЦЕВТИЧЕСКИЙ ЛИЦЕНЗИОННЫЙ ЭКЗАМЕН	318

М.П.ПАРФЕНОВ

ГРУПОВА ФОРМА РОБОТИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК ФАКТОР
РОЗВИТКУ ЇХ ПІЗНАВАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ 322

М.САМОХІН

ВИДИ ТЕХНІЧНИХ ЗНАНЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ НАВЧАННЯ 325

А.В.СУЩЕНКО

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ И ЕГО
ГУМАНИЗАЦИИ 330

Л.О.ДЕМІНСЬКА

РОЛЬ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ 336

М.Р.БАТИЩЕВА

ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ФІЗКУЛЬТУРНИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ І
ПОЗАУРОЧНИХ ЗАНЯТЬ З ОЗДОРОВЧОЇ ГІМНАСТИКИ І ФІТНЕСУ 342

Г.Л.КРИВОШЕЄВА

РОЛЬ ВАЛЕОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРИ
ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ 345

Л.П.СУЩЕНКО

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО
ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ 349

В.В.СИДОРОВА

ТЕОРЕТИЧНЕ ОПАНУВАННЯ КРИТЕРІЇВ ОЦІНКИ КУЛЬТУРИ РУХІВ ... 354

И.А.ГОРОДЕЦКАЯ

КОРРЕКЦИЯ ДВИЖЕНИЙ ТАНЦЕТЕРАПИЕЙ В УСЛОВИЯХ ГОРНОГО
И МОРСКОГО КЛИМАТА У ЛИЦ С ОСОБЕННОСТЯМИ
ПОТРЕБНОСТЯМИ 357

Я.В.КРЕТ

ПРИМЕНЕНИЕ ПСИХОДИАГНОСТИЧЕСКИХ МЕТОДИК ДЛЯ ЛИЦ С
ОГРАНИЧЕННЫМИ ФУНКЦИОНАЛЬНЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ С
ЦЕЛЬЮ ИХ ДАЛЬНЕЙШЕЙ СОЦИАЛЬНОЙ РЕАБИЛИТАЦИИ 360

И.Н.БАБИЙ

ПОСТРОЕНИЕ УЧЕБНО-ТРЕНИРОВОЧНОГО ПРОЦЕССА В
ДЕСЯТИБОРЬЕ В ГРУППАХ СПС НА ЭТАПЕ ПОДГОТОВКИ К
ВЫСШИМ ДОСТИЖЕНИЯМ 365

И.Н.ЛЯХОВА

БЫСТРОТА И КООРДИНАЦИОННЫЕ СПОСОБНОСТИ В
ЦИКЛИЧЕСКИХ ЛОКОМОЦИЯХ – ОДНИ ИЗ ПРОЯВЛЕНИЙ
СВОЕОБРАЗИЯ ДВИГАТЕЛЬНОЙ СФЕРЫ СЛАБОСЛЫШАЩИХ
ШКОЛЬНИКОВ 369

Н.В.ЕЖОВА ВЛИЯНИЕ ЗАНЯТИЙ ПО ПАУЭРЛИФТИНГУ С ЖЕНЩИНАМИ С ДЦП НА КОРРЕКЦИЮ ПСИХОФИЗИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ	373
О.П.ДЕМІНСЬКИЙ ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО- ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ.....	375
В.Б.ГОРБУЛЯ КОРЕКЦІЯ РУХОВОЇ СФЕРИ В ГЛУХИХ БАСКЕТБОЛІСТІВ НА ЕТАПІ ЗМАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	379
Н.С.ТИМЧЕНКО РОЛЬОВА ГРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ СЛУЖБОВЦІВ-МИТНИКІВ	381
С.П.ГИРЕНКО СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ПРАЦІВНИКІВ ОВС	384
С.ЯВОРСЬКИЙ СПЕЦИФІКА НАВЧАННЯ МІЛІЦІОНЕРІВ-ВОДІЇВ ДІЯМ В НЕСТАНДАРТНИХ УМОВАХ	388
В.КОРНЕЩУК ДІЯЛЬНІСНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	392
В.Д.БЕРНАЗ ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИННИХ ФОРМУВАНЬ – ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК РОЗКРИТТЯ І РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ.....	395